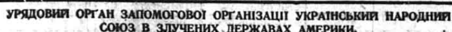
СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 243. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 17 жовтня, 1934. VOL. XLII. No. 243. Jersey City, N. J., Wednesday, October 17, 1934. THREE CENTS.

ЛІКАРСЬКИЙ КОНГРЕС БЕРЕ ПІД УВАГУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВЛЯ

БОСТОН. — На річному конгресі Американської Колегії Лікарів-Операторів виголосив новообраний голова Колегії, д-р Роберт Ґріно, реферат про потребу рішучого повороту в лікарській опіці за здоровля населення краю.

Радив він завести обезпечення здоровля, себто дати менше заможному населенню право до лікарської опіки в заміну за малу, але правильно плачену місячну оплату.

Цього роду систему лікарської помочі вже пропаговано в Америці від довшого часу, але лікарські організації все ці проєкти відкидали як занадто радикальні. Тому коли тепер провідник лікарської професії виступив з таким проєктом перед зборами яких 2,000 лікарів, цей крок зробив глибоке враження.

РУЗВЕЛТ ЛИШАЄ НАГЛЯД НАД ПРОМИСЛОВЦЯМИ САМИМ ПРОМИСЛАМ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що він не хоче, щоб уряд виконував нагляд над тим, як поодинокі промисловці виконують кодекси своїх промислів. Президент стоїть за те, щоб такий нагляд виконували самі таки промисловці даного промислу.

Ґенерал Джансон, котрий недавно уступив зі становища адміністратора уряду відбудови краю, виступив з публичною осторогою проти пропаґанди Американської Федерації Праці, щоб завести в усіх промислах 30-годинний тиждень праці. Джансон каже, що це зруйнувалоб заходи уряду коло відбудови краю.

ТАЙФУН НА ФИЛИПИНАХ.

МАНІЛЯ. — Столицю Филипинських островів навістив у вівторок рано страшний тайфун. Сильний вітер і зливний дощ наробили багато шкоди. Вулиці міста перемінилися в канали. Особливо багато шкоди зробила буря в порті, де вітер загнав багато кораблів на беріг. Між іншими на беріг загнало корабель „Атлантик Ґолф", що має 2,693 тони містоти.

Говернор островів зарядив свято для всього населення, щоби воно змогло направити пороблені шкоди.

ЗА ПІДСЛУХУВАННЯ ТЕЛЕФОНІВ.

ВАШИНГТОН. — Секретар скарбу Морґентав заявив газетярам, що Бюро Наркотиків має право, коли йому забажається, підслухувати телефонові розмови, коли йде про викриття пачкарів наркотиків.

ГАВПТМАН БОРОНИТЬСЯ ПРОТИ ВИДАЧІ ДО СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ.

НЮ ЙОРК. — Перед суддею Е. Л. Гемером у найвищому суді у Бронксі відбулося переслухання в справі видачі Бруна Ріхарда Ґавптмана стейтови Ню Джерзі, котрий хоче його судити за викрадення й убивство дитини летуна Линдберга.

Оборона старалася збити домагання стейту Ню Джерзі доказом, що в той час, коли викрадено дитину Линдберга, Гавптман не міг там бути, бо він був зовсім деинде. Самий Гавптман присягнув, що він був у той час на вечері в ресторані, в котрім працювала його жінка, а потім пішов з нею домів. Його зізнання піддержали своїми зізнаннями його жінка й два приятелі.

Проти цих зізнань виступала прокураторія, доказуючи через знавців письма, що листи, котрими викрадачі дитини домагались викупу, були писані рукою Гавптмана.

ПОЛІЦІЯ ХВАЛИТЬСЯ РОЗВЯЗКОЮ ВБИВСТВА ДІВЧИНИ.

МАВНТ ВЕРНОН (Ню Йорк). — Поліція каже, що арештований нею Лоренс Клинтон Стовн признався вже, що це він убив 5-літню дівчину Несі Джін Костиґен та спалив її тіло в печі одного великого апартаментового дому.

Поліція каже, що Стовн признався, що він бавився з дівчиною мячем у пивниці дому. Він кинув їй мячем у голову. Дитина впала й вдарилася сильно головою об землю. Її лице посиніло й він не знав, що робити. Як їй пустилася кров з уст, він схопив її та в повній безрадности став з нею бігати по пивниці. Потім йому прийшло до голови сховати її у велику піч, що огріває дім. У той час там огню не було. Він вибіг на вулицю. Біжачи без ціли, він побачив, як один автомобіль зударився з поліційним автом. Він побіг помагати раненим поліціянам, а ці, побачивши на ньому кров, почали допитів, котрі остаточно й довели до відкриття злочину.

Зі стейтової вязниці в Чешер, коло Гартфорду, в стейті Конетикот, прийшло звідомлення, що Стовн сидів там у році 1927 та був зразковим вязнем. Однак він показував признаки слабоумности, бо при вступі до вязниці мав 17 літ віку, а інтелігенцію 9-літньої дитини.

ВБИТО ПРОВІДНИКА АМЕРИКАНСЬКИХ КИТАЙЦІВ.

З рук бандитів згинув у Ню Йорку в неділю в своїй канцелярії в „Китайськім місті" багатий китайський купець Вилієм Ву Мон, предсідник китайської допомогової організації. Не дивлячися на цілоденне слідство, поліція не може довідатися нічого про цю подію.

САМОСУД МІЖ ЗЛОДІЯМИ.

Під селом Хотивель, ковельського пов., знайдено в стані розкладу трупа мужчини. На тілі були сліди багатьох ран. Як виявилося, це був труп давно пошукуваного опришка Олекси Систалюка. У слідстві виявилося, що його вбили спільники-злодії при поділі добичі.

СЕЛО „СОЛОМЯНИХ ВДІВ".

В горах, що відмежовують Альбанію від Югославії, лежить велике село Ґаліхнік, у якому жінки одинацять місяців не бачать своїх чоловіків. Тамошні мужчини є дуже добрі мулярі й будівничі та шукають праці дуже часто навіть в Італії й Австрії. Підчас неприявности чоловіків жінки доглядають господарства й виховують дітей. Окрема традиція каже їм дбати про вроду, щоб чоловіки, повернувши домів, могли ними дійсно насолоджуватися. Майже всі чоловіки приїздять до родинного села на місяць липень. День 3. липня святкують у Ґаліхніку дуже врочисто й того дня вінчаються всі нові подружні пари.

З ПОНУРОЇ ХРОНІКИ СЕЛА.

В селі Вартна коло Горлиць сварилися дві сусідки: Анна Журавель і Марія Ґбур. По деякому часі сварка перемінилася в бійку, а тоді „на підмогу" жінкам поспішили їхні чоловіки з сокирами: Микола Журавель і Олекса Ґбур. Вислід бійки був такий, що обі жінки й чоловіків мусіли відвезти до лічниці, де Олекса Ґбур помер від ран, а Микола Журавель бореться зі смертю. Причиною цієї трагічної бійки була якась маловажна річ.

ПОЗАКУЛІСОВІ СКАНДАЛИ ПОЛЬСЬКОГО ЗМАГУНА ШТЕКЕРА.

Відомий польський змагун Штекер посварився з суддею важко-атлетичних змагань, Бранським, і намовив теж польського змагуна В. Мязя, щоб він витягнув його за місто і там його вбив. Тому, що Мязь відмовився, Штекер пімстився на ньому таким чином, що намовив свойого особистого секретаря, якогось Ляпа, а цей напав нічию на вулиці в Ціріху на Мязя й пробив його важко ножем у плечі. Мязь перележав довгий час у лічниці, а повернувшись тепер до Польщі, вніс на Штекера позов. Між свідками, що бачили напад на Мязя в Ціріху, виступає наш змагун А. Гаркавенко і кілька польських важко-атлетів. Між іншим обвинувачення каже, що коли Мязь повернувся вже до Польщі, Штекер намовляв ріжних міських опришків, щоб його вбили. Процес, що відбудеться небаром у Варшаві, викликав, головно в спортових кругах, велике зацікавлення.

ХВАЛИ МЕНЕ, РОТИКУ...

В місячнику „Ль Еспрі Ентернасіональ" за серпень появилася довжезна стаття польського публіциста Смогожевського. Цей публіцист має вже ту звичку, що, пишучи статті про Польщу до чужих журналів, мусить обовязково згадати й про Українців. На цей раз, пишучи велику статтю під заголовком „Польща між Сходом і Заходом", описує, як то Польща намагається вдержати мир в Европі та скільки вона зазнала лиха і від Заходу, який її не хоче розуміти, і від большевиків, що постійно підтровлюють українське населення проти Польщі, закладаючи большевицькі організації. З цим злом, як каже Смогожевський, Польща боролася впродовж довгих років і тепер збирає плоди своєї праці. А тимчасом Захід видвигає нову концепцію творення „Східнього Льокарна", не інформуючись про це в Польщі, яка має велике значіння. Сходу, а рівночасно сама лежить між Сходом і Заходом.

Ціла стаття є нічим іншим, як вихвалюванням Польщі як великої потуги. Жалко тільки, що такий журнал, як „Ль Еспрі Ентернасіональ", якого завданням є, згідно з бажанням дотації Карнеґія, пропаґувати мир, робить щось іншого, пропаґуючи на своїх сторінках Польщу.

ВИКРИЛИ ЗЛОДІЇВ.

У Варшаві викрито великі грошеві крадежі, що їх доконували службовці 27-го скарбового уряду. Впродовж чотирох років службовці вспіли вкрасти 220 тисяч злотих. Трох службовців заарештовано, але знайдено при них тільки 20 тисяч, які їм відібрано.

Хтось казав би, що Варшава не має своїх сензацій... Вони кожного дня нові, одна ліпша другої. Як не в Познані, то у Вильні; як не в Ченстохові, то в Кракові, або Кельцях, але завжди якась крадіж притрапиться. Правда, всі ті крадежі не сягають міліонів, але це тільки тому, що тих міліонів взагалі нема скупчених в одній скарбниці. Але на це Поляки мають інший вихід із ситуації. Замісць щоб одиниці крали міліони, так як це буває в інших, у Поляків міліони крадуть тільки тисячі.

Справді жахливе явище, коли кожноденно читаєш у пресі про викриття злодіїв. Складається враження, що взагалі всі крадуть, хто тільки може і що тільки може. А це свідчить не тільки про вартість нації, але і про той добробут, у якому вона знаходиться.

ЖЕБРАК ОБІКРАВ ЖЕБРАКА-БАГАТІЯ.

Одної неділі мав відбутися в Пабяніцях коло Лодзі великий відпуст і, як звичайно буває у таких випадках, почали стягатися до згаданого містечка ріжні жебраки. Між іншими приїхав теж до Пабяніць якийсь жебрак А. Ґричан, що мав власний візок і коня. Перед містом Ґричан задержався й попросив одного знайомого жебрака, щоб цей доглянув йому коня, а він тимчасом піде і принесе якусь вечерю. Коли Ґричан повернувся, не застав уже ані товариша, ані коня з возом. Ґричан зголосив крадіж на поліції та заявив, що у возі він мав захованих 2,650 злотих.

ЕМІҐРАЦІЯ ЖИДІВ З НІМЕЧЧИНИ.

За вістками німецької преси, від хвилини, як націонал-соціялісти обняли владу, з Німеччини виемігрували 65 тисяч Жидів. З того числа виїхали до Палестини 10 тисяч, до Франції 21 тисяч, до Польщі 8 тисяч, до Чехословаччини 4 тисячі, до Америки 3 тисячі, до Швайцарії 3 тисячі, до Голяндії 3 тисячі, до Бельгії 2 тисячі, до Англії 2 тисячі і т. д.

ТРАГЕДІЯ МАТЕРИ.

У Львові арештувала поліція 39-літню Ангелу Стриковську у хвилині коли вона намагалася залишити на вулиці півторарічну дитину. Переслухана на поліції нещасна матір розказала про цілу свою трагедію. Ото перед кількома літами приїхала вона з Келець до Львова з чоловіком, який одержав місце млинарського робітника в одному львівському млині. Зпочатку подружє жило дуже примірно. Одначе згодом чоловік її пізнав якусь другу жінку й залишив її з чотирма малими, незабезпеченими дітьми. Найстаршу, 13-літню, дочку Стриковська післала на службу, а молодші діти залишила по черзі на вулиці. Дитину забрали до одного захисту, а матір посаджено в тюрму.

ВАМПІР, ЩО ЗНУЩАВСЯ НАД ЗВІРЯТАМИ.

В околиці Варшави арештувала поліція якогось 23-літнього волокита Й. Лятопольського, що був своєрідним вампіром. Лятопольський схоплював ріжні домашні звірята, як пси, коти й кури, та знущався над ними у жахливий спосіб. Прим. псам і котам відрізував вуха, виривав пазурі та здирав живцем шкіру, домашній птиці викручував ноги, виколював очі і т. п. Є здогад, що Лятопольський є анормальний і тому його дадуть у першу чергу під обсервацію психіятрів.

З ПОНУРОЇ ХРОНІКИ СЕЛА.

В Севирові, пов. Сокаль, два молоді парубки, М. Бриль і П. Ткачук, посварилися за дівчину. Підчас одної такої сварки Бриль пробив ножем свойого суперника, який після того пролежав два тижні в лічниці, а коли виздоровів, вирішив пімститися на Ткачукови. Одної неділі згадані парубки вирішили розправитися один з одним, але до бійки не хотів допустити якийсь Іван Дзізя. Тоді Бриль і товариші кинулися на Дзізю і хотіли його побити за те, що він вмішується в несвої справи. У власній обороні Дзізя витягнув ніж і пробив якогось Д. Губчака й М. Гарасимчука. Кілька годин по бійці Губчак помер, а Гарасимчук бореться зі смертю.

ЗЛОЧИН НЕ ВДАВСЯ.

Зінько Кублій з села Звізджа, костопільського повіту, має старі будинки й хотів позбутися їх, а за одержану асекураційну премію вибудувати собі нові. Так міркуючи, він підпалив будинки свого сусіда Семена Левчука в надії, що пожежа перекинеться на його власне господарство і його ніхто не підозріватиме в підпалі. Та пожежу в зародку погасили, а Кублій помандрував до тюрми.

СОВІТСЬКА ПРОПАҐАНДА ДАЛІ ЗАПЕРЕЧУЄ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

МОСКВА (Росія). — Геролд Дені, кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс", уже повернувся до Москви зі своєї подорожі по місцевостях, які були навідені голодом. Каже, що був у тих місцях, про які заграннична преса писала, що там є голод. Сидячи в Москві, він вислав тепер до своєї ґазети звіт, у якім стверджує з усією рішучістю, що ніякого голоду в Совітах, а зокрема на Україні, нема, та що селяни всюди задоволені й усміхнені.

ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ И ЛІТЕРАТУРУ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський журналіст С. Спотанський, відбувши мандрівку по теперішній Польщі, описує свої враження в газеті „Курєр Варшавскі". В числі з 2 жовтня в статті „Білі світанки" Спотанський пише між іншим таке:

„Українська преса не гонить за сензацією, не займається скандалами, не любується злочинами і зббченнями. Не говорю в тій хвилині про політичну сторінку тої преси, про всі її алюзії й думки, розсіяні поміж рядками, тільки кажу, що вона обичайно є чиста. В українському домі, де є діти, нема напевно страху залишити часопис на столі і ніхто ним вихований не помандрує до тюрми. А є тих часописів багато. Пишуть і видають Українці багато. Свіжість і чистота українського письменства, української поезії, що виявляє дуже гарні твори, являється відай і тому, бо вона родиться в душі народу, що є селянський і не розірваний ще ідовитим зубом урбанізму. Українська література, як той білий світанок, що його ми „бачили над раном".

ЛЮБКА КОЛЕССА СЦЕНІЧНОЮ АРТИСТКОЮ.

ВІДЕНЬ (Австрія).—Українка, Любка Колесса, відома піяністка світової слави, має виступити внедовзі на сцені віденського Академічного Театру в новій пєсі Вальтера Лєонарда „Округлий стіл". Деякі газети подають, що Любка Колесса переходить напостійно на сцену. Перед кількома місяцями один з театрів запропонував їй дебют на своїй сцені. Дебют вдався і на цій підставі віденський театр заанґажував Колессівну до нової пєси. В драмі Лєонарда Колессівна грає ролю піяністки, що через подружє мусить зректись артистичної карієри, одначе в тайні перед мужем дальше присвячується музиці. На цьому тлі приходить до подружнього конфлікту, який кінчається трагічно.

ПОЛЬСЬКІ ВЯЗНИЦІ ПЕРЕПОВНЕНІ.

ВАРШАВА. — Польські вязниці так переповнені, що нема місця для нових вязнів. Тому ходять чутки, що в дні 11 листопада, себто в роковини польської самостійности, появиться амнестія для 5,000 вязнів, між якими буде теж якесь число й політичних. Та це тільки чутки!

ПОМЕР БУВШИЙ МІНІСТЕР СКОРОПАДСЬКОГО.

ПРАГА (Чехословаччина). — Доносять про трагічну смерть Василя Кокольцова, бувшого міністра справ земельних за часів гетьманування П. Скоропадського. Кокольцов був потім міністром земельних справ у Денікіна, а по розгромі Денікіна опинився на еміґрації, де заробляв на життя і фізичною працею. Отруївся світильним ґазом у 68 році життя.

НЕ ЛІКВІДУЮТЬ БЕРЕЗИ КАРТУСЬКОЇ.

ЛЬВІВ. — Вісти про ліквідацію концентраційного табору в Березі Картуській неправдиві. Саме тепер відвезено туди новий транпорт Українців.

ВІДГОМІН ВІЗИТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЕПИСКОПА.

ТЕРНОПІЛЬ (Галичина). — Відбулася судова розправа проти тих, що брали участь у параді, влаштованій епископови о. д-рови Іванови Бучкові підчас його візитації. Евгена Гуцайлюка, що їхав на переді кінної бандерії, й Романа Шевчука, що не дався польському постерунковому стягнути з коня, засуджено на кару однорічної вязниці.

ФРАНЦІЯ МАЄ НОВУ ВЕЛИКУ ВТРАТУ.

ПАРИЖ (Франція). — Ціла Франція клонить голову перед несподіваною смертю Раймонда Поанкаре, кількакратного премієра й президента держави в часі світової війни, запеклого ворога Німців і спасителя Франції перед фінансовим повоєнним крахом. Хоч як Поанкаре ріжнився від Клєманса і з ним ворогував, то обидва подавали собі дуже часто руку до згоди тільки тому, що були безкомпромісовими супроти Німеччини. Клемансо, Поанкаре й Бріян це була трійця державних мужів, якої завидували Франції інші народи. Тепер уже всіх їх не стало. Гострий Клемансо, отой „тигр" Франції, так говорив про своїх товаришів: Бріян все розуміє, але нічого не знає, а Пуанкаре все знає, а нічого не розуміє. Тим він випрадвував те, що не годен був з ними нераз бути в згоді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКВА ПРОСТЯГАЄ РУКУ.

Диктатори, що засіли в Кремлю, зачали простягати руку до згоди з тими „соціял-зрадниками", яких вони досі так дуже ненавиділи, яких лави розбивали. Бо виявилося, що на тім розбиттю комуністи не осягнули багато. Соціялістичні ряди прорідились, але комуністичні теж ослабли.

Та найбільше причинилася до розбиття соціялістичних рядів пропаґанда Третього Інтернаціоналу. Бувало він сипав на всі боки золотом і мав усюди своїх аґентів. Підготовляв з Москви „світову революцію". І саме як реакція проти цеї анархії, яку він вів в імя соціялізму, зродився фашизм, який звернувся з усією силою в першу чергу проти соціялізму, виставляючи замісць клясової боротьби — співпрацю кляс.

Отой фашизм став у комуністів і соціялістів найбільшим пострахом. Тепер уже не чути ніде про „буржуїв" і „буржуазію", а тільки про „фашистів і фашизм". Отой фашизм завдав уже такого страху сатрапам з Москви, що ось Третій Інтернаціонал, що то розбив соціялістичне міжнародне обеднання, звертається тепер до соціялістів світа, щоби злучилися разом для спільної боротьби з реакцією і допомоги пролетаріятови. Той, за якого приказами розбивали московські ступайки тут в Америці й скрізь по світі робітничі орґанізації, взиває тепер тих самих робітників, щоби пішли за ним. Це значить, що з того самого жерела, звідки виходили прикази розбивати робітничу силу, тепер іде поклик до міжнародного збратання для спільної оборони перед — фашизмом. Третій Інтернаціонал, що своїм комуністичним божевіллям створив фашизм, а тимсамим завдав собі самому смертельний удар, іде тепер благати ратунку в світового робітництва, вже давно розчарованого в комунізмі.

Отсей поклик Третього Інтернаціоналу видано у звязку з останнім невдалим революційним зривом в Еспанії, де соціялістичний фронт дізнав великої поразки. Та не забуваймо, що й там не булоб того хаосу і непотрібного проливу крови, якби комуністична пропаґанда не була спинювала природнього розвитку новонародженої республики.

Можна надіятися, що той поклик Третього Інтернаціоналу знайде серед соціялістів певний відгук. Адже у Франції вже й без того обеднались комуністи з соціялістами. І чомуж би ні, коли в соціялістичному таборі є лідерами такі особи, як радикал-соціяліст Еріо, котрий їздив до Совітів і не добачив там умираючого з голоду народу, та котрий їздив до Марсилії, щоби зложити поклін перед сатрапом-диктатором, югославським королем Александром, під якого владою побирав робітник за свою денну працю всього кілька американських центів.

ПРИСВЯТІМ ЮВИЛЕЙНИЙ РІК ВІДРОДЖЕННЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

Кінець 19. століття зазначився в історії української іміґрації в Америці започаткуванням нової доби в її розвитку. Ту нову добу розпочали українські іміґранти основуванням орґанізації, яку тепер звемо Український Народний Союз. Розпорошена і незорґанізована українська іміґрація оформлює себе в орґанізаційні рамки добродійного товариства та прибирає форму культурної і свідомої своїх завдань іміґрації. Тінь несвідомости і байдужности, яка зависла була тоді над громадським життям української іміґрації, уступає місце новому творчому чинникови, новим ідеям, які голосить і пропаґує У. Н. Союз. Уступає місце пробудженню українського іміґранта з душеної темряви, його прямуванню освідомити себе, набратися знання, свобідної думки, зрозуміти ваґу орґанізаційного життя.

І коли ми цього року обходимо 40-літній ювилей У. Н. Союза та віддаємо пошану тим першим піонірам, то та пошана не буде гідною і щирою, коли ми глядітимемо на ті часи, на тих перших будівничих, як на минулі мертві фіґури, які належать до історії, до історичних актів, присипаних порохом. Нам треба мати перед очима передусім тих ідеалістів-піонірів, котрі клали основи під нашу теперішню велич і гордість, мати їх в уяві як живі істоти, що приймають участь у нашому теперішньому житті, що впливають на нього. Нам треба мати перед очима живий образ тої доби, в якій зродився У. Н. Союз, живий образ того першого українського іміґранта, його переживання, його надії, його перші почування на чужій землі. Ми маємо глядіти на тодішню історію У. Н. Союза не лише як на відлам колишнього життя, але в першу чергу як на вічно живу ділаючу силу, в якій пульсує дійсне життя. Бо **У. Н. Союз** зродився з глибокої потреби тодішніх обставин; він **повстав з життя і для життя українського іміґранта.**

І таким він має остатись і набудуче. Він має задержати назавжди здібність задовольнити потреби життя українського іміґранта. Його життєва сила не сміє старітися. В ньому має відзеркалюватись наше життя з усіми його надіями, почуваннями, змаганнями. Тому замало є святкувати память піонірів, згадувати про них з приводу 40-літнього ювилею. Нам треба з нагоди ювилею перенятись ідеями У. Н. Союза, щоб ті ідеї осталися надалі живими між нами. Нам треба ті ідеї скріпити новим змістом, який виповнив би ті прогалини, що їх створили теперішні обставини і вимоги часу. Нам треба тільки вглибитися в ті ідеї, а побачимо, що **У. Н. Союз має силу задовольнити і потреби дальших поколінь.** Досі він задовольняв потреби старого покоління, та він має в собі силу задовольнити потреби і молодого покоління. Треба тільки, щоб те молоде покоління стало в ряди У. Н. Союза. Бо в У. Н. Союзі є та жива сила, яку можна пристосувати до вимог теперішнього часу, до вимог і потреб молодого покоління. Треба тільки хотіти ту силу використати.

Д. Галичин.

Ґен. М. Капустинський.

МАХНО Й МАХНІВЩИНА.

Війна творить героїв — революція вождів. Разом з тим революційна хвиля виносить на верх ріжні індивідуальности з великим честилюбством, хоробливою амбіцією та бажанням використати для своїх особистих цілей сприятливі обставини. Ці постаті своїми акціями часто-густо причиняються до розрухів у країні, а іноді вони ускладнюють боротьбу між ріжними ідейними угрупуваннями, що змагаються в той час за свої впливи.

На Україні в періоді 1917—20 р.р. зявилася сила ріжних отаманів. Частина з них була справжніми лицарями, що боролися за кращу долю Батьківщини; багато з них лягли головами або мучаться й досі ще на каторжних роботах на далекій півночі; інші — навпаки, легковажили справу і в своїй несвідомості хиталися на всі боки від Петлюри до Поляків (отаман Оскілко), або до білої та червоної армії і розуміється всі вони шкодили справі. Нарешті ми знаємо і таких пройдисвітів, що всю свою кипучу енерґію та здібности скерували виключно в напрямку звичайного бандитизму та терору над мирним населенням. Найбільш визначним та яскравим представником цієї катеґорії — руїнників — був Нестор Махно. Для того, щоби у відповідний спосіб оцінити ролю цього руху в історії нашої визвольної боротьби та зробити певні висновки на будуче, ми мусимо більш докладно зупинитися на діяльности Махна та його програмі.

В 1917 році бувший народній учитель Махно повернувся із заслання на Сибірі до свого дому (містечко Гуляйполе на Катеринославщині). Свій вязничний „стаж", який тоді високо розцінювався, а також і революційно-бурхливий настрій населення, Махно зумів як найліпше використати, натягнувши на себе плащик „оборонця" бідного народу та „местника" за його кривди. Разом з тим цей отаман, щоб надати імпозантно політичний зміст свойому рухови, підняв червоний прапор анархізму. Себто Махно проголосив заперечення всякої влади, відмовлення всяких обовязків громадянина державі й свойому народови. Цих анархічних засад, звичайно застосованих до інших, Махно твердо додержувався за ввесь період громадянської війни на Україні. З цими переконаннями та поглядами він залишився і на еміґрації. Йогож урочисто поховали представники міжнародного революційного руху, з якими він співпрацював у Франції та солідаризувався.

Здійснюючи свою анархічну програму, Махно бився проти всіх, хто тоді боровся на Україні, не роблячи між ними майже ніякої ріжниці. Майже однаково непримирно він ставився до української республиканської армії і до військ білої та червоної Москви, якщо вони йому перешкаджали панувати на Катеринославщині (немов би це був його особистий маєток). Одначе Махно, цей нібито ідейний анархіст, сам залізом і кровю підпорядковував та змушував собі коритися цілі околиці та великі міста, напр. Катеринослав, Мелітополь та інші. Правда, ніде він не орґанізував життя та ладу, а обмежувався звичайно грабунками та жорстокою розправою із своїми ворогами, після чого Махно прямував далі за новою добичю (трофеями). Як бачимо, його гасла не відповідали діяльности та вчинкам цього „батька" хуторянського анархізму.

Значним успіхам отама Махна та його впливам сприяли з одного боку обставини того часу, з другого характеристичні риси цього демаґоґічного ватажка. Ситуація в той час на східніх землях України була надто скомплікована та небезпечна для нашого народу. Україна, після повалення гетьманату, зробилася ареною жорстокої громадянської та визвольної війни, а також місцем для ріжних соціяльних і національно-державних ідей та гасел. На жаль, українські малосвідомі маси не добре ще запізналися, з ким іти і де шукати собі поратунку. Дійсно, тут був широкий простір для авантур енерґійних та безпринципових людей. І такі знайшлися. В цілях історичної правди треба ствердити, що здібностей отаманови Махнови не бракувало. Але він не визначався ні моральними якостями, ні українським патріотизмом. Отаман Махно був людиною сильної волі, мав здоровий розум, рішучість, особисту відвагу, жадобу влади та добре розумівся на психіці населення. Крім того Махно мав орґанізаційний хист; нарешті в нього було вміння в мент небезпеки опертися на когось із ворогів, хто в дану хвилину виявляв більшу силу та потужність, щоб опісля завчасно зрадити свойого спільника, коли бойове щастя та настрій населення відверталися від нього. Отже, як бачимо, своєрідні обставини та вдача отамана Махна дали йому спроможність відігравати довший час поважну ролю та викручуватися із найтяжчих обставин. Цікаво відмітити, що кінець махнівщини прийшов щойно тоді, коли ущухла громадянська війна, в умовах якої лише міг існувати махнівський рух. Червона Москва збройно перемогла своїх ворогів і розторощила відділи Махна, а самого його змусила тікати за кордон.

Орґанізація махнівського війська.

При кінці ми мусимо розглянути, якими силами керував отаман Махно і якими методами він послугувався, щоб так довго та гучно гуляти та бенкетувати на Катеринославщині і завдавати болючі удари своїм черговим ворогам. Махно пляново підготовляв всі засоби для успіху своєї діяльности. Поперше, він зібрав навколо себе сотню своєї оборони з відважних здорових вояків. Вони сліпо виконували накази свойого отамана і були готові іти за ним в огонь і воду. Це була його особиста охорона і разом з тим його Чека. Далі Махно почав формувати своє військо. Для цієї мети він створив штаб, змусивши в ньому працювати під загрозою розстрілу добрих військових фахівців. За начальника штабу Махно, здається, призначив старшину з освітою военної академії. Цей штаб не лише сформував легкі боєздатні кінні відділи, добре озброївши їх численними скорострілами, а навіть опрацював дуже влучну тактику партизансько-реґулярної війни. Між іншим для скорострілів було пристосовано „тачанки" (повозки на ресорах), з кінною запряжкою. Це зробило його відділи більше рухливими, давало змогу добре маневрувати й несподівано атакувати ворожі частини. При зустрічних боях відділи Махна, для того, щоб звязати з фронту ворога, широко розгортали свої лави, зміцнюючи їх станковими скорострілами. Своюж резерву — легка кіннота з тачанками — штаб його скеровував на крила та запілля ворога. Внаслідок такого маневру ворог часто-густо терпів поразку або примушений був до відвороту. При зустрічі з переважаючими силами Махно стримував ворожий наступ сильним скорострільним та гарматнім вогнем і пляново відходив з бою. У випадкуж неуспіху махнівське військо тимчасово розпорошувалося і поверталося в звичайних мешканців. Далі, Махно влучною демаґоґічною пропаґандою (він обіцював більше навіть ніж большевики) та жорстоким терором (розстріли та погроми) набував собі в багатьох осередках, надто по селах, прихильників, що доповнювали його відділи або допомагали йому в ріжний спосіб, як розвідка, повстання та інше.

Для ліпшої ілюстрації його метод треба навести з книжки М. Рибакова „Махновские операции в 1920 г.", опис однієї події: — Шпигуни та розвідчики махнівських повстанців були в кождому селі, на кожному хуторі; вони ширяли скрізь, то під виглядом старців та красноармійців, що шукали своїх частин, або робітників з шахт, або бувших втікачів, навіть показавшихся комуністів, чи вдів і сиріт, які шукали прав та захисту судів. — У дальшому Рибаков оповідає, в який саме спосіб Махно зумів знищити кінну кірґізьку бриґаду, що оперувала разом з іншими кінними відділами в складі „северного отряда" проти махнівських банд.

На початку жовтня 1920 р. бриґада кінноти спокійно почала свій підхідний рух із села Комар, не вживши ніякої охорони, бо, по вісткам, ворога близько не було. Цю кольону несподівано для неї обстрілено з гармат та скорострілів і відразуж махнівська кіннота з скорострілами на тачанках прожогом заатакувала кірґізьку бриґаду. В той же час 10 скорострілів почали зблизька розстрілювати большевиків. І ця бриґада нарешті була знищена впень, не вспівши віддати ані одного стрілу в своїй обороні. Як виявилося пізніше, розвідчики Махна теж ночували в селі Комар і встигли завчасно попередити штаб Махна про розташування та наміри большевицької кінноти. Розуміється, Махно відповідно приправився і виграв бій. З Махном було в цій місцевості чотири тисячі вояків і 8 гармат.

Крім того цей дослідник зазначує, що ріжного роду відділи Махна та повстанців були розташовані в районі м. Катеринослав, стація Сінельниково, м. Гуляйполе, міста Бердянськ-Мілітопіль. З цього прикладу добре видко ті поважні сили, якими диспонував Махно і його впливи серед повстанців Катеринославщини.

Політично-соціяльна орієнтація Махна та його ставлення до українського визвольного руху.

При кінці 1918. року червона Москва пішла війною проти Директорії. По змові з большевиками повернули фронт проти української влади і деякі наші отамани, що раніш брали участь в повстанні про-

Р. Петрин.

МАЮ ДВІ.

(Оповідання).

6)

— То не такий довґ, щоби аж довжний скрипт потрібний був. То тільки такий собі паршивий довжок. Тому два тижні твій батько їхав з міста і поступив до мене пообідати. Не мав дрібних, щоби заплатити, отже лишився винен. Всього на всього одного ґульдена і трицять крайцарів без двох.

— Маєте квіток?

— Я від такого старого знакомого і від такого богача брав би квіток на такий паршивенький довжок? Богач Завалич не мав би у мене віри на одного ґульдена і пару крайцарів?! Я ніякого квітка не брав. Я лиш ось тут на сій таблиці записав крейдою.

Сидір не був обовязаний платити за батька його довги, ще й такі, на які віритель не мав доказів. Та в Сидора голові виринула нова думка і він відповів:

— Винен батько, чи не винен, я за нього заплачу. Коли мене стати на се, то я не допущу до того, щоби честю мого батька люди витирали собі писки. Скільки того довгу є? Бо я не дочув.

— Ґульдена і три шістки без двох крайцарів, — відповів Жид.

Кладучи на столі два ґульдени, Сидір сказав:

— Здайте решту! Або ні. Я поступив до вас, щоби щось зїсти. Вчера я не вечеряв, нині ще не снідав. Мушу добре попоїсти. Маєте що готове?

Сидір поклав на столі ще два ґульдени.

— Готовий є сир, селедці, яйця на твердо...

— А щось теплого не маєте? Може курку, може ґуску?

— Зараз пізнати, що то син богача! — Жид відповів. — Вариться курка для мого старого тата, і зараз буде готова. Тато міг би підождати аж заріжуть і зварять другу.

— Що маєте до того?

— Квашені огірки, хрін, що лише зажадаєте.

— Дайте мені пів літри доброго вина. Доброго, кажу! Росіл з курки, цілу курку з огірками... Не могли би бути ще пироги зі сливками?

— Для вас буде. Мусить бути! Піду, скажу доньці, щоби зараз замісила тісто. Всего того, разом з довгом вашого батька буде на три ґульдени і шість крайцарів. Здати решту?

Жид сказав так, бо потерпав що парубок зїсть, випє, гроші назад сховає і піде, не заплативши. Він вже чув, що зголошується багато вірителів небіжчика. Та того, що цілий маєток задовжений в банках і піде на ліцитацію, Жид ще не знав. Також в селі, крім одної Фрузі, ще ніхто не знав сего.

— Дайте ще пачку тютюну, дорахуйте і здайте решту! — сказав парубок і рукою посунув гроші до Жида. Жид поквапно взяв їх, здав решту, дав пачку тютюну, поставив на столі пів літрову фляшку вина і пішов до кухні замовити для Сидора обід. Вернувшися з кухні, Жид розпочав балачку з парубком. Спершу про небіжчика. Розказував, коли і які мав з ним інтереси, що все вдоволений був з небіжчика, а небіжчик з нього. Нарешті спитав:

— Ти куди? Чи твоя фіра лишилася де по дорозі, що ти сюди зайшов пішки?

Се питання було Сидорови дуже на руку, бо не потребував сам вигадувати, як звести розмову на бажану ним стежку. Він відповів:

— Я рішився величезного клина вбити в голову цілого села... себто кождому в Солодині і в околиці. То був ще мого батька плян. Він загадав був зробити мене великим паном, десь далеко від нашого села. На те й він дав мене до школи і ціле своє життя підготовляв моє панство. Все те робив потай мене. Аж якось-то, чуючи близько смерть, виявив мені всю тайну. Розказуючи мені, що він загадав був і як до тої мети зайти, закінчив так:

— „Я загадав був ще сего року, зараз як ти скінчиш свою школу, довершити діло. Та чую, що прийшов мій кінець. Я тобі до того діла вже непотрібний. Ти сам доверши. Зараз на другу днину по моїм похороні іди геть з Солодина. Де твоя мета, ти вже знаєш".

То були останні слова мого батька.

— То ти справді покинув село? — спитав Жид. — Кудиж ти йдеш? Маєток батька тепер вже твій маєток, продаси? Я чув, що вже твій батько випродував живий і мертвий інвентар. Може би там ще для мене що було?

В сій хвилі наймичка принесла з кухні обід і поставила перед Сидором. Він притягнув до себе, вхопив ложку і відповів:

— Як їм, то не балакаю, щоби не захлиснутись, або й не вдавитися, як піде не туди, куди треба.

Цікавий Жид ждав терпеливо, аж Сидір скінчить їсти. Сидір довго їв, бо хотів зїсти цілу курку, не полишаючи при кісточках ні клаптика мяса, ні ниточки. Коли скінчив їсти, скрутив папіроску, закурив, підвівся і на рамена закинув наплечника. Жид пригадав йому:

— Ти ще не відповів мені на питання, що зробиш з маєтком і з рештою інвентаря.

— Гм — відповів Сидір, закладаючи на голову капелюх і беручи в другу руку палицю. — Як то вам сказати? Я не продаю нічого. В Солодині не продаю нічого, бо в Солодині вже нічого не маю.

— Ти жартуєш! — казав Жид. — Кождий з вашої віри гадає, що Жид є тільки на те, щоби з нього жартувати і робити йому збитки.

— Не жартую. Хіба ви не доміркувалися, що моя відповідь сходить ся з тим, що я раньше сказав вам? Мій батько розумний був хлоп. Він вже пару років працював і спекулював, щоби я, ідучи на великого пана, не мав клопоту з продажем маєтку і тої безлічи дрібничок в хаті. Бо треба вам знати, що кождий цьвяшок, кожда скипка в хаті чи на обійстю має свою вартість. Чи не так? Бувайте здорові!

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ти гетьмана. **Між ними опинився й отаман Махно. Він** перший розпочав широкі операції на Катеринославщині і своїми загонами захопив всю її Південньо-східню частину, активно погрожуючи запіллю Запорозького корпусу, що боронив тоді Харківщину від большевицької навали. Внаслідок цього українське військо було змушене стягнутися на правий беріг Дніпра та залишити Катеринославщину. Цим несподіваним та тяжким для нас ударом отаман Махно значно причинився до успіхів червоної армії, що в той час була заслабою на Україні. Без допомоги Махна напевно большевики не спромоглисяб так швидко захопити Лівобереже і відрізати нас від важливої в стратегічному відношенні Катеринославщини.

В дальшому Махно продовжує співпрацювати з большевицькою армією проти українських військ. Літом 1919 р. обєднані Українські Армії розпочали свій переможний похід на Київ та Одесу. По лівому березі Дніпра та від Чорного моря йшов Денікін на Москву через Харків. Населення на Україні повстало проти большевицької влади. Махно на власну руку теж почав нищити запілля большевиків в районі Миколаєва та грабувати їхні склади. Одначеж сутичок із переможною тоді білою армією Махно уникав. Але при кінці 1919. р. обставини знову змінилися. Денікін був переможений большевиками. Також почалася війна між денікінською та українською армією. Махно з району Уманя, де він тихенько переховувався із своїми загонами, кинувся вже на запілля білої армії, грабуючи та руйнуючи її. Махно пройшов огнем і мечем майже до Донщини, знову таки значно допомагаючи большевикам. Нарешті в 1920 р. в часі московсько-українських військ на Поділлю, Махно умовляється з Врангелем воювати большевиків.

Вкінці ризький мир підписано. Українське військо змушено відійти за Збруч, большевики скупчили проти Врангля переважаючі сили і скинули його в море. Розуміється, Махно їм знову енергічно допомагав нищити запілля білих, та сподівався подяки за це з боку червоної Москви. Одначе тепер вже не повелося. Большевики ліквідують махнівщину, а сам „батько" Махно втікає за кордон.

Такі, як бачимо, етапи махнівської безпринципової політики і його ставлення до української проблєми. Зробимо підсумок. Отже отаман Нестор Махно був без сумніву здібною, визначною людиною й добре надавався на проводиря повстанських революційних мас. Він міг дуже багато допомогти українському народови в часах його героїчної визвольної війни. Назагал, як бачимо, ситуація дуже сприяла його самостійним чинам, бож: 1. Катеринославщина була значно віддалена від українського державного центру, а тому безпосередньо керувати повстанським рухом для штабу дієвої армії було майже неможливо. 2. На Катеринославщині не виявився на той час український провідник, що міг би помірятися впливами та своїм авторитетом з Махном. Правда, Махно винищив своїх сильніших конкурентів, як нпр. він убив отам. Григорієва, що поспішав на зєднання з Українською Армією. Після смерти Григорієва досить чисельні загони розпорошились і цим позбавили нашу армію солідної і так потрібної допомоги. 3. Населення Катеринославщини визначалося своєю войовничістю, завзяттям і запорозькою вдачею. Воно своїми могутніми повстанськими рухами дало багато доказів свого героїзму. Тому Махно мав повну змогу, висунувши гасло української державности, відмовившися від грабіжництва, ще ширше розгорнути повстанський рух і, ідейно поглибивши його, підпорядкуватися от. Петлюрі та штабові Дієвої Армії для спільних плянових операцій. Ми маємо певні підстави твердити, що в такому разі стратеґічно-політична ситуація значно покращалаб і булиб успішніші висліди нашої боротьби.

Але Махно був тільки типовим руїнником, безбатченком, що змагав до анархії. До державної творчої праці та ідейної боротьби в орґанізований спосіб за національну ідею (навіть за соціяльні змагання) він не лище не надавався, але й компромітував її своєю поведінкою і назагал гальмував успішний розвиток нашої справи. Треба ще додати, що по своїм переконанням Махно не був Українцем, до останнього часу навіть зовсім не вмів і не хотів говорити по українськи і не цікавився українською проблємою. Взагалі це був **сам собі отаман.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШІ КУЛЬТУРНІ УСПІХИ В АМЕРИЦІ.

У визвольних змаганнях української нації являється пожаданим кождий солідний засіб, що може пропаґувати українську справу перед чужим світом та зеднувати нашому імені прихильність і пошану. Як недержавна нація, ми не оруднуємо міжнародніми установами, котріб могли заступати наші інтереси на світовій арені. Тому ми обмежені обзнакомлювати світ покищо досягненнями нашої культури, і в цьому напрямі ми за останні роки поробили значні поступи. Чужинці перестають уже глядіти на нас крізь московські чи польські окуляри. Тут і там можна запримітити рушучий зворот в оціненню українського народу. З другого боку видатність солідної праці на культурному полі вирівнує в деякій мірі наші політичні недобори. Мозольними трудами ми здобуваємо собі признання, що додає нам віри у власні сили та в кращу будуччину.

Такесаме відрадне явище приходиться завважити і на полі української літератури. На днях вдалося підписаному заінтересувати одного нюйорського накладника перекладом книжки **Турянського „Поза межами болю".** Поява цеї книжки про воєнні переживання автора, викликала була вого часу сензацію не тільки серед Українців, але й між іншими славянськими народами — з цеї причини, що такої книжки не видав ніякий інший нарід на сході Европи. Тож не диво, що була вона переложена на чеську, польську, а навіть на жидівську мову. Цей великий успіх спонукав покійного Турянського зладити друге, поправлене й побільшене видання для англійського перекладу зі зміненим заголовком „Заблукані тіни''. Та серед літературної праці впав Турянський у березні 1933 р. жертвою лютої недуги, якої він був набавився ще у сербській неволі

підчас війни. Зійшла передчасно в могилу людина, що в невідрадних відносинах працювала для добра рідного народу.

Яку вартість має оця книжка, видко з того, що Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові обіцяло покійному предложити його повість для нагороди Нобля в Швеції, скоро тільки появиться вона у котрійсь із західньо-европейських мов. Колиж взяти на увагу цю обставину, що в Ню Йорку друкуються твори лише передових чужоземних письменників, то сама можливість виходу у світ перекладу української книжки набирає дійсно неабиякої ваги.

Якийже характер цеї небуденної книжки? З представлення воєнних страхіть і надлюдських страждань в албанських горах виходилоб, що Турянський є абсолютним противником усякої війни. Так воно не є. На одному місці він виразно говорить: „Поневолені народи, доведені гнобителями до розпуки, волять війну не з любови до війни, лише тому, що найстрашніша війна для них менше страшна, ніж ганьба муки та жорстокости рабства". А зараз далі він вкладає в уста свойого воєнного побратима такі слова: „Боротьба за волю є свята — все і всюди!" — Яркіше не міг наш автор виявити незломної рішучости зрабованого українського народу вибороти собі самостійність!

Враз із пятьма своїми товаришами недолі Турянський демаскує цивілізований розбій, якого допускаються на цілих народах звироднілі імперіялісти зправа і зліва. Оті шість виголоднілих австрійських старшин, кинених у západню снігів та ледів, заводять горячу дискусію над кращою будуччиною одуреного людства, забуваючи на те, що вони самі засуджені вже на страшну голодову смерть! Так неначеб оті живі трупи мали ще вернутись між людей і проповідувати у страченому для них світі ідеали братерства, яким нерозривно звязані оті сини шістьох ріжних народів давної Австрії! Читаєш ці місця іронії судьби, розпуки та безмежної туги за життям — і невимовний сум та жаль отих вигнанців долі огортає твою душу. Оті людські тіни, заблукані в албанських безвістях, порушують питання, що їх доперва тепер проголошують кращі, світлі уми людськости. Дивним дивом німецький письменник світової слави, Томас Манн, висказав цього року такісамі погляди про обнову людства, які виложив наш Турянський вже кілька літ тому. І можна без усякого перебільшення сказати, що з цього боку подібні французькі, німецькі чи анґлійські воєнні повісти не дорівнюють книжці Турянського.

По прочитанню перекладу заявив мені накладник, що „Удкраїнці повинні на ділі дати доказ того, що перш усього вони самі вміють гідно оцінити свого, так талановитого письменника, котрий, на жаль, не є тут в Америці ще відомий. Цей накладник сказав з натиском, що він не міг би помістити собі того у своїй голові, колиб українська еміґрація не спромоглася розкупити бодай 400 примірників української книжки, щоб тим чином виробити свому визначному землякови імя серед чужинців. Якщо українське громадянство замовить у нього заздалегідь подане число примірників, то він негайно візьметься до друку книжки та доложить усіх потрібних заходів, щоб якнайбільше поширити її у Злучених Державах.

Наш національний інтерес вимагає, щоби використати всяку нагоду на заінтересування чужого світа усім, що українське. Інші народи видають величезні суми на свою пропаґанду. Нас на це не стати. Однак стати нас на крихітку доброї волі, щоб постояти за своїм — тимбільше, як це своє має розголосити наше імя й популяризувати нашу справу. В прощальнім слові над могилою Турянського сказав так один його товариш: „Якби Покійний був Анґлійцем чи Німцем, він був би своєю книжкою „Поза межами болю" здобув собі безсмертне імя". — На нас припадає обовязок не пропустити такої пожаданої нагоди показати світови, що й ми маємо чим повеличатися. Згідно з останнім бажанням свойого друга, підписаний виготовив посмертне видання його книжки в анґлійському перекладі. Тепер черга за нашим громадянством. Не відмовляймося заманіфестувати нашу вдячність людині-патріотови, який збогатив нашу літературу дорогоцінною перлиною та побільшив наш культурний кредит в інших народів!

В цьому змислі звертаюся до нашого патріотичного громадянства, до наших орґанізацій, установ, товариств і клюбів з горячим зазивом і проханням поперти оце патріотичне діло численною передплатою на згадану книжку по ціні $2.00. Нехай вона знайдеться в хаті кожного свідомого Українця й Українки як наглядний вираз того душевного вдоволення, що сповнилося великий патріотичний обовязок. Особливо апелюю до української молоді, котру покійний мав головно на думці, коли писав свій безсмертний твір: „Хай ясна ідея, що в цім оповіданні промінням блискає з цвинтарища й хаосу стихій і з безмежнього болю й божевілля людей, — розгориться полумям у душі молодого українського покоління й веде його все вище й вище на соняшний шлях волі і щастя великого українського народу".

(Для практичної вигоди нашого громадянства є поміщене на іншому місці оголошення з купоном, котрий треба виповнити й післати прямо до накладника).

Андрій Микитяк.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

РУКА РУКУ МИЄ.

На парадах, улаштованих з нагоди Дня Колюмба, промовляли між іншими preріжні міські, стейтові й федеральні урядники й законодавці.

На параді на Сквері Колюмба в Ню Йорку говорив між іншими ґовернор стейту, Лімен. За тему промови він узяв собі великі заслуги Італійців для світа взагалі, а для Америки зокрема.

У повітрю чути було, що за місяць вибори ґовернора, в котрих італійські виборці відограють значну ролю.

ХВАЛЯТЬ НАС, МАМО...

Ще інший політик, котрий теж стає до вибору в листопаді, запевняв Італійців, що „нема в світі кращих горожан, як Італійці".

Він певно сподівається, що Італійці скажуть у листопаді, що нема кращого бесідника й політика над нього.

Відповідно до засади: хвалить зозуля когута, щоб когут хвалив зозулю.

ХТО ВІДКРИВ АМЕРИКУ?

Цікавим збігом обставин у День Колюмба відкрито в нюйорській дільниці Бруклин парк Леіва Ериксона.

Колюмб це чоловік, котрому приписують відкриття Америки, бо він перший доплив до островів, що належать до Америки (в 1492-гім році). Хоч Італійці кажуть, що він їх земляк, його національности ще й досі не встановлено понад усякий сумнів.

Ще менше знаємо про Леіва Ериксона, котрий, як кажуть Норвежці, відкрив Америку пів тисячки літ перед Колюмбом. Пригоди цього Ериксона описані в ісляндських думах. Відкрив він край, котрий він назвав Вінляндом. Осідок його оселі, кажуть, був на Лябрадорі (в Канаді), або на Новій Фунляндії, або десь на суші далі на полудне. Як справді з ним було, чи він узагалі був справжньою особою, про це ще й нині йде спір між ученими.

На всякий випадок у Брукліні влаштовано цікаве свято: в день одного суперника до слави відкриття Америки святковано память другого.

ВІДКРИТТЯ АМЕРИКИ И ІМЯ.

З нагоди Дня Колюмба пригадують, що відкривець Америки не діждався такого признання, щоб його імям названо відкритий ним край.

Від імени Колюмба названо одну країну в південній Америці та одну провіцію в Канаді, а цілий континент, відкритий Колюмбом, названо за імям одного багато пізнішого відкривця, котрий „поїхав уже на готове". Один німецький учений побаламутив імена, і з цього вийшло таке, що справжня честь, яка належалась би Колюмбови, припала менше заслуженому мореплавцеви.

КОЖДА ПАРТІЯ МАЄ СВОГО ЖИДА.

Тепер, коли кандидатом на ґовернора стейту Ню Йорк з демократичної партії є Жид Лімен, а з републиканської Жид Моэс, кожда партія може похвалитися, що вона має свого Жида, як свого часу кожда партія хвалилася, що вона має свого Рузвелта.

Кождій партії, видно, здається, що це корисно для неї при виборах. І Жидам здається, що це їм корисно.

Та чи не вийде з цього таке, як говориться в народній поговірці: Беш ти мого Жида, бю я твого.

Радован Баретич.

МОРЯК

Старий капітан Зване Оребич, останній капітан тих кораблів і вітрильників, що колись були володарями всіх морей.

Він, моряк Зване, мав тоді два „бриґскунери". На одному був він командантом, на другому його одинак Серафим. Син пішов на море слідами батька та прадідів.

У сімдесятих роках минулого століття, як у пристані в Реці будували великий мур, до якого розбиваються морські хвилі, перевозив моряк Зване кахлі зі Сантаріна. Кахлями тими мали виложити той мур. Кораблі звичайно потребували пятнацять до двацять днів для тиєї подорожі яких тисячу миль. Робота йшла добре, та небаром стрінуло корабель дядька Звене велике нещастя. Корабель, що на ньому командантом був його син Серафим, затонув. Із тих десятьох моряків, що були на кораблі, вратувалися за три дні всього три. Його сина та сімох моряків проковтнуло море.

А він?

Як справжній син приморя, що любить чудове море, хоч море його унещасливило, остався на свому вітрильнику та все більше любив море.

Відплив кудись. Минали літа. Всі думали, що дядько Зване десь в Америці помер, або може його море на віки похоронило, як його сина.

Прийшла світова війна. Минули літа страхіть і люди верталися до рідного міста.

Одного холодного, зимового дня, коли хуртовина завивала біля хат, прийшов дядько Зване пішки у своє рідне місто.

Старий, сивий, підпирався палицею. Старенькe лице розяснилося йому. Зпоміж зубів випала йому люлька, палиця впала на землю, він викликнув слабим голосом:

— Ось я! Моє чудове рідне місто!

Відкупив свою рідну хату та жив у ній сам, самітний. Відвідав і пізнав приятелів, яких не бачив уже двацять літ.

— Зване!

— Де ви були, Зване? — допитувалися його.

А він відпихкував дим і звертав балачку на інше.

— Я щасливий, що вернувся до мого рідного міста. Доволі наскитався я по світі. Тут на рідній землі спочинуть мої старечі кости.

Один за одним умирали його ровесники, яких він іще застав при житті, а він усе був такий самий. Сидів на стільчику перед хатою. Спокійненько покурював анґлійську люлечку та спокійно поглядав на людей.

Всі здоровили його:

— Добрийдень, дядьку Зване!

А він усе таксамо відповідав:

— Добрийдень, сину!

Ніхто не посмів спитати дядька Зване, де він був тих двацять літ. Раді були якось почати балачку з ним, а вірили, що дядько Зване вмів оповідати дуже дивні пригоди з моряцького життя, а також такі, що від початку до кінця говорили лише про вбивства та страшних капітанів, які зналися з китайськими та муринськими чарівниками, які могли загипнотизувати чоловіка так, щоб нашкодити йому.

Матери нечемних дітей страшили дядьком Зване:

— Як не будеш чемний, я дам тебе дядькови Званови, хай тебе занесе до пекла!

Томуто діти ховалися та втікали, як лише побачили дядька Зване, що згорблений від старости, спираючись на палицю, похожав понад беріг.

Як дядько Зване помер та коли громада післала свого писаря й поліцая, щоби переглянув покійникову спадщину, найшли в скринці його життєпис. Там описував своє нужденне життя як замітач у Вальпарайзі. Там то він після катастрофи корабля жив у нужді — він капітан і шляхтич.

(Із хорватської мови переклав **М. Н.**).

Гарна прикмета.

— Ти знаєш, що мені подобається в твоєї жінки?

— Що?

— Те, що вона не моя жінка.

Дивна вдача.

— Ганю, пан ідуть уже додому. Посвіти на сходах.

— Не варта світити... пан всеодно загасять.

ПОЗІРІ ВІДДІЛОВІ УРЯДНИКИ У. Н. СОЮЗА У КЛІВЛАНД, О.!

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА: ПРЕДСІДНИКІВ, СЕКРЕТАРІВ І КАСІЄРІВ,

щоби зійшлися на

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ У. Н. СОЮЗА

: які відбудуться :

В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 19-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1934 РОКУ

в годині 7:30 ввечір

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ при ВЕСТ 14. УЛ.

Просимо кождого відділового урядника, як також і місцевих Головних Урядників, конче прибути на ці збори. 242-3

Микола Бусько, секр. 102 від. 1 голов. радний У. Н. С.

ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ ГОЛОДУЮЧІЙ УКРАЇНІ

: влаштовує :

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 20-ГО ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1934 РОКУ

У ВЕБСТЕР ГАЛІ,

125 ІСТ 11-та ВУЛИЦЯ, НЮ ЙОРК, Н. Й.

Початок в годині 8-мій ввечір. — Вступ 50 центів.

Ваша Всечесносте! Збираємо фонди на допомогу голодуючим на Україні і на цю ціль улаштовуємо підприємство. Відкликаємося до Вас, шановні Земляки, і Ваших Дітей — мати на увазі велику ціль і своєю присутністю помогти справі.

Це наше підприємство стараємося зробити якнайцікавішим, щоби дати гостям милу забаву і роздати пять вартісних нагород. — **Комітет.**

Увага: **Всі розпродані книжочки „на голодуючих" мусять бути звернені до 18-го ц. м.** 243,5

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться в пятницю, 19. жовтня, в годині 7-мій ввечір, в Укр. Клюбі, 13 Вашінгтон вул. Буде справоздання з 40-літнього ювилею і інші справи. — Н. Мазур, предс.; В. Макдзій, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінг відбудеться в неділю, 21. жовтня, в годині 12:30 вполудне, в гали парафіяльній при Кліперт вул. Проситься членів прибути конечно, бо є дуже важні справи до рішення. Напоминається довгуючих членів вирівнати свої залеглости цего місяця. Хто ще не перейшов до нового роду, нехай принесе на мітінг стару грамоту. Найважніша справа буде союзового дому в Дітройт. Присутність всіх членів на мітінгу конечна. — П. Пошивак, предс.; В. Шеремета, кас.; В. Бартош, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що триквартальний мітінг відбудеться в неділю, 21. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в гали литовській, 628 Френклін вул. Просимо всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо батьків, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, нехай впишуть їх на тім мітінгу. Старші члени нехай зроблять свій обовязок і приведуть хоч по одному новому членови. — Іван Брац, предс.; Йосиф Білик, кас.; Ілія Сухий, фін. секр.; Іван Павловський, рек. секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінг відбудеться в неділю, 21. жовтня, зараз по Сл. Божій, там, де звичайно. Задля важних справ проситься о якнайбільше число членів. Члени, котрі взяли позичку, мають заплатити процент від неї. — Уряд відділу.

ШАМОКІН, ПА. Відділ 1-ший повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що надзвичайний (спеціяльний) мітінг братства відбудеться в неділю, 21. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Обовязком є всіх членів явитись на цей мітінг, бо буде рішатись дуже важна справа, тому присутність всіх членів конечна. — Василь Курилів, предс.; Никифор Габура, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінг відбудеться в неділю, 21. жовтня, в год. 2. пополудни, в гали, де звичайно. Проситься членів прийти на цей мітінг і привести з собою нових членів. Хто приведе нового члена, то дістане $2.00 нагороди з місцевої каси, а $1.00 з голов. канцелярії. Місцева каса дає $2.00 нагороди за нового члена до кінця сего року. Напоминається довгуючих членів вирівнати свої вкладки. — І. Гатала, предс.; Ст. Патен, кас.; Гр. Тимчій, секр.

З ТЕАТРУ Й МУЗИКИ.

МОДЕРНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЕТ.

Балетмайстер Дмитро Чутро виготовив і зааранжував 4 балети, до яких уже є орхестрова музика. Є теж виготовлені до них „лібретта" англійською мовою, які будуть друковані в найближчих числах „Юкрейнієн Віклі". Балети ті плянується виставляти у великих американських театрах.

Тими балетами є:

1) Голгофта — до музики М. Лисенка.

2) Коровай — до музики Павла Печеніги.

3) Дві фонтани — до музики М. Лисенка.

4) На лугах — до музики В. Сокальського.

Готується ще „Коршма" до музики Т. Якименка.

Як це розуміти.

— Ваш батько багато заробляє?

— Нас мама удержує.

— Чимжеж мама займається?

— Нічим. Мамі платять батько за те, що не жиє з нею.

ЖОВТЕНЬ.

Жовкнуть ліси й луги, чорніє
Поле, вороння кряче,
Смутком-тугою в далі мріє
Село, а там мов плаче

Під хрестом діва Магдалина.
В Христа мертвії очи,
Ген-ген обрій, блакитно-синя
Даль, хмари з півночи

Пливуть білими бовванами
І небо замикають,
Проміні сонця злото-снопами
Скоса на ліс падають.

І чуда горять в сто красках,
Міняються що хвилі;
Діброви, гаї і стерниська
Ще біліють у полі.

Денеде орач плугом рве
І скиби вивертає,
А вітер з півночі реве
І вербами хиляє

І в невідому путь несе
Золоте листя з гаю,
Так, як нас доля тут занесла
З коханого нам краю.

Дм. Захарчук.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 23. вересня ц. р. помер **Михайло Огар,** член тов. Запорозька Січ, від. 234. У. Н. Союза в Елизабет, Н. Дж.

Покійний походив зі села Псари, повіт Рогатин, Західня Україна. До У. Н. Союза вступив перед 24 роками. Помер у 50 році життя на серцеву недугу, яка погіршилася по операції та загнала його до шпиталю.

Оставив вдову Анастасію, дочку Катерину, років 20, і сина Теодора, років 18. Покійний гарно виховував діти, посилаючи сина до каледжу на інжинірський курс.

Покійний був відомий з того, що був добрим, жертволюбним і діяльним Українцем. Був добрим членом товариства, де довгими роками працював у комітеті хорих.

Похорон, який відбувся 26. вересня, стягнув багато народу, знайомих, приятелів і Союзовців з Елизабету й околиці. Прощальне слово виголосив у вщерть набитій народом церкві о. Й. Чаплинський, підносячи заслуги Покійного.

В. Й. П.

К. Пілат, секр.

ОХ, МРІЇ МОЇ, МРІЇ!

Ох, мрії мої, мрії!
Вас я у серці лелію.
Сную з вас ткань чудову
І так все мрію й мрію.

Не багацтва й достатків
Я для себе бажаю.
Ні! Не з тих мрій чудовий
Віночок я сплітаю.

А про тебе, мій краю,
Моя ти Україно,
Про славу й велич твою
Мрію я без упину.

Анастасія Рибакова.

Феномен.

— Ви кажете, що вашому синови чотири роки, а ваш чоловік помер тому шість літ... Якжеж це?

— Правда, що дивне? Я також дивуюся цьому!

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (93)

Як Ольга, держачися тіни, зближалася до місця оргій тубильців, її нагло розпізнали на однім краю товпи. Одна величезна жінка побігла з криком до неї, видно, гей би хотіла її розірвати в куски.

Цей несподіваний напад заскочив Ольгу неприготовану. Вона певно не була би втекла перед лютою дикаркою, якби не Усанга, котрий побачив заворушення та кинувся до жінки з допитами: „Чого тобі треба?" — він спитав. „Їжі й напитку".

„Ходи зі мною", він сказав та, обнявши Ольгу за стан, потягнув її до круга. „Ні!"—вона кричала. „Я хочу Нарату. Де вона?" Це на хвилю мужчину отямило. Він кинув скоро довкола себе застрашені погляди, бо боявся смертельно своєї жінки.

Та переконавшися, що Нарату не бачила нічого підозрілого в його поведінці, Усанга приказав воякови, котрий усе ще держав розлючену жінку, та не давав їй кинутися на дівчину, забрати Ольгу назад до її хати та лишитися коло неї на сторожі.